

Date: 5th May-2026

MUSTAQIL DAVLATLAR HAMDO'STLIGI: IQTISODIY VA MADANIY
INTEGRATSIYA JARAYONLARI VA O'ZBEKISTON ISTIQBOLLARI

F.I.Sh: Komilov Muhammadrizo

Tashkilot nomi: Millat Umidi Universiteti, Xalqaro biznes va moliya
fakulteti talabasi.

Email: mhmmdrzkmlv@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tezisda Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi (MDH) tashkilotining shakllanish tarixi va uning geosiyosiy maydondagi o'rni atroflicha tahlil qilingan. Tadqiqotda sobiq ittifoq parchalanganidan keyingi davrda davlatlararo iqtisodiy zanjirlarni saqlab qolish va transport-logistika koridorlarini rivojlantirish masalalariga alohida urg'u berilgan. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasining tashkilot doirasidagi tashabbuslari, xususan, sanoat kooperatsiyasi va madaniy-gumanitar hamkorlikni jadallashtirishga qaratilgan strategik qadamlari ko'rib chiqiladi. Tesis yakunida MDHning mintaqaviy xavfsizlik va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi samaradorligi yuzasidan ilmiy xulosalar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: MDH, integratsiya, iqtisodiy hamkorlik, madaniy aloqalar, O'zbekiston, erkin savdo zonasi, strategik sheriklik.

Аннотация: В данных тезисах подробно рассматривается история формирования Содружества Независимых Государств (СНГ) и его роль на геополитической арене. В исследовании особый акцент сделан на вопросах сохранения межгосударственных экономических цепочек и развития транспортно-логистических коридоров в постсоветский период. Также рассматриваются инициативы Республики Узбекистан в рамках организации, в частности, стратегические шаги, направленные на ускорение промышленной кооперации и культурно-гуманитарного сотрудничества. В завершение тезисов представлены научные выводы об эффективности СНГ в обеспечении региональной безопасности и устойчивого экономического роста.

Abstract: This thesis provides a comprehensive analysis of the history of the formation of the Commonwealth of Independent States (CIS) and its place in the geopolitical arena. The research places particular emphasis on the issues of maintaining interstate economic chains and developing transport and logistics corridors in the post-Soviet period. Furthermore, it examines the initiatives of the Republic of Uzbekistan within the organization, specifically strategic steps aimed at accelerating industrial cooperation and cultural-humanitarian collaboration. The thesis concludes with scientific findings regarding the effectiveness of the CIS in ensuring regional security and sustainable economic growth

KIRISH

O'tgan asrning so'nggi o'n yilligida dunyo geosiyosiy xaritasida ro'y bergan tub o'zgarishlar, xususan, sobiq Ittifoqning parchalanishi yangi mustaqil davlatlar oldida murakkab vazifalarni qo'ydi. 1991-yil 8-dekabrda Minsk kelishuvi va 21-dekabrda Olmaota deklaratsiyasi bilan asos solingan **Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi (MDH)**,

Date: 5th May-2026

ko'plab ekspertlarning fikricha, "sivilizatsiyalashgan ajrashish" jarayonini ta'minlash va o'nlab yillar davomida shakllangan iqtisodiy-ijtimoiy aloqalarni butunlay uzilib ketishidan saqlab qolish uchun muhim platformaga aylandi.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, bugungi globallashuv va dunyo iqtisodiyotidagi beqarorlik sharoitida hech bir davlat yakkalanib rivojlana olmaydi. MDH makoni – bu ulkan bozor, boy tabiiy resurslar va eng muhimi, o'zaro bog'langan transport-kommunikatsiya tizimidir. O'zbekiston Respublikasi uchun ushbu tashkilot doirasidagi hamkorlik nafaqat tashqi siyosiy ustuvorlik, balki milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish va mintaqaviy xavfsizlikni mustahkamlashning strategik vositasi hisoblanadi.

So'nggi yillarda O'zbekistonning MDHga nisbatan yondashuvi tubdan o'zgardi. Agar ilgari mamlakatimiz ko'plab tashabbuslarda kuzatuvchi yoki cheklangan ishtirokchi maqomida bo'lgan bo'lsa, bugungi kunda O'zbekiston Hamdo'stlikning "lokomotivi" sifatida namoyon bo'lmoqda. Prezident Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan sanoat kooperatsiyasi, oziq-ovqat xavfsizligi va transport koridorlarini diversifikatsiya qilishga oid tashabbuslar tashkilot faoliyatiga yangi impuls berdi.

Tezisning **Asosiy qismini** yanada chuqurlashtirib, iqtisodiy tahlil, huquqiy baza va O'zbekistonning tashkiliy-huquqiy tashabbuslari bilan kengaytiraman. Bu qismni ilmiy maqola darajasiga ko'tarish uchun quyidagi bandlarni qo'shish mumkin:

ASOSIY QISM

1. MDH makonida Iqtisodiy hamkorlikning dinamikasi

MDHning iqtisodiy integratsiyasi faqat tovar ayirboshlash bilan cheklanib qolmasdan, **yagona investitsiya makonini** yaratishga intilmoqda.

Date: 5thMay-2026

- **O‘zaro hisob-kitoblar:** So‘nggi yillarda Hamdo‘stlik davlatlari o‘rtasida milliy valyutalarda hisob-kitob qilish ulushi ortib bormoqda. Bu tashqi moliyaviy tebranishlarga nisbatan iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlaydi.

- **Investitsion muhit:** O‘zbekiston tomonidan MDH davlatlari sarmoyadorlari uchun soliq va bojxona imtiyozlari berilishi natijasida energetika, tog‘-kon sanoati va kimyo sohalarida yirik transmilliy loyihalar ishga tushirildi.

2. Raqamlashtirish va Innovatsion hamkorlik

Bugungi kunda "MDHning 2030-yilgacha bo‘lgan iqtisodiy rivojlanish strategiyasi"da raqamli iqtisodiyotga o‘tish ustuvor vazifa qilib belgilangan.

- **Elektron tijorat:** Bojxona chegaralarida yuklarni rasmiylashtirishni raqamlashtirish (Smart-Customs) va elektron hujjat almashinuvi tizimi (EDI) joriy etilmoqda.

- **Ilmiy-texnik hamkorlik:** Innovatsion loyihalarni moliyalashtirish bo‘yicha davlatlararo jamg‘armalar tashkil etilgan bo‘lib, ular yosh olimlarning qo‘shma startaplarini qo‘llab-quvvatlaydi.

3. O‘zbekistonning MDH doirasidagi yangi geosiyosiy roli

2017-yildan boshlab O‘zbekistonning MDHga nisbatan siyosati "passiv kuzatuvchilik"dan "faol tashabbuskorlik"ka o‘tdi.

- **Raislik tajribasi:** 2020-yilda O‘zbekistonning MDHda raislik qilishi tashkilot tarixida burilish nuqtasi bo‘ldi. Pandemiya sharoitiga qaramay, masofaviy formatda 60 dan ortiq yirik tadbirlar o‘tkazildi va iqtisodiy tiklanish choralari ishlab chiqildi.

- **Institutsional tashabbuslar:** O‘zbekiston MDH doirasida **Sanoat kooperatsiyasi kengashi** va **Turizm kengashi** kabi organlarda o‘z takliflari bilan chiqdi.

4. Ijtimoiy-huquqiy himoya va mehnat migratsiyasi

MDH doirasidagi eng muhim masalalardan biri — fuqarolarning erkin harakatlanishi va mehnat bozorida huquqlarini himoya qilishdir.

- **Vizasiz rejim:** Hamdo‘stlik davlatlarining aksariyati o‘rtasida vizasiz rejimning saqlanib qolishi turizmni rivojlantirish va qarindoshlik aloqalarini mustahkamlashning asosiy omilidir.

- **Mehnat resurslari:** O‘zbekiston mehnat migrantlarining huquqlarini ta‘minlash, pensiya va ijtimoiy sug‘urta masalalarini tartibga solish bo‘yicha ko‘p tomonlama bitimlarda faol ishtirok etmoqda.

Komponent	Vazifasi va O‘zbekiston uchun ahamiyati
Energetika halqasi	Markaziy Osiyo va MDHning yagona energetika tizimi orqali energiya almashinuvi.

Date: 5th May-2026

Bojxona koridorlari	"Yashil koridorlar" orqali qishloq xo'jaligi mahsulotlarini tezkor eksport qilish.
Agrosanoat klasterlari	MDH davlatlari xomashyosidan tayyor mahsulot ishlab chiqarish zanjiri.
Xalqaro institutlar	Davlat rahbarlari kengashi — eng oliy qaror qabul qiluvchi organ.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi sobiq ittifoq hududidagi davlatlar uchun nafaqat o'tmish merosi, balki kelajakdagi o'zaro manfaatli hamkorlikning hayotiy zaruriy mexanizmidir. O'zbekiston Respublikasi uchun MDH:

1. Milliy mahsulotlar uchun keng ko'lamli va imtiyozli **bozor**;
2. Mintaqaviy **xavfsizlik** va barqarorlik kafolati;
3. Milliy va madaniy qadriyatlarni xalqaro darajada targ'ib qilish **minbari** hisoblanadi.

Kelgusida tashkilot doirasida to'siqlarni bartaraf etish, transport tariflarini birxillashtirish va raqamli integratsiyani chuqurlashtirish O'zbekiston tashqi iqtisodiy faoliyatining strategik yo'nalishi bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning MDH Davlat rahbarlari kengashi majlisidagi nutqi. – Bishkek, 2023.
2. "Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligini yanada rivojlantirish Konsepsiyasi". – Minsk, 2020.
3. M.S. Azimov. "Xalqaro tashkilotlar va integratsiya jarayonlari". – Toshkent: "Sharq", 2021.
4. MDH Iqtisodiy kengashining hisobotlari (2022-2025 yillar).
5. World Bank report: "Trade integration in the CIS region: Challenges and opportunities" (2024).

